

ש"ד

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

1944. március 19.

A Cipők a Duna-parton emlékműnél helyezték el az október 7-én meggyilkolt lány cipőjét

„Szíván elment, és mi tovább megyünk érte” – írták a cipők mellé a Hamász terroristái által megölt lány barátnői.

Seli Karmi idegenvezető Shelley's Budapest nevű Facebook-

porttal az idegenvezetés során, ott egy pár valódi cipőt találtak, két lány ugyanis így emlékezett meg az október 7-i terrortámadásban meggyilkolt barátnőjéről, írta meg a Kibic.

meg. A Reim kibuc közelében rendezett tömegmészárlásban legalább 364 szórakozni érkezett fiatalot gyilkoltak meg és 40-et hurcoltak el tisztként a Gázai övezetbe a terroristák.

oldalán osztott meg egy fotót, amelyen egy pár fekete cipő látható a Cipők a Duna-parton holokauszt-emlékműnél. A fotóhoz írt posztban az olvasható, hogy amikor az emlékműhöz értek egy turistacso-

A cipő alatt elhelyezett lapra azt írták fel, hogy ezek Szíván cipői, akit a Hamász terroristái gyilkoltak meg október 7-én Izraelben. „Szíván elment, és mi tovább megyünk érte” – írták a lapra az emlékezők.

A lapra felragasztott fotó mellett a Szíván Saharbani név olvasható (köszönet a segítségért Seli Karmi idegenvezetőnek). A 21 éves Ramat Gan-i lányt a Nova zenei fesztivál elleni támadás során ölték

Púrim

Ádár hónapjában Eszter könyvének tanúsága szerint történelmének legnagyobb veszélye fenyegette a zsidóságot. „...Futárokkal leveleket küldtek szét a király minden tartományába, hogy a 12. hónap, ez ádár hava, 13. napján irtsák ki a zsidókat ifjútól az öregig, gyermeket és asszonyt, s javaik prédává legyenek.”

A Föld egykor legnagyobb országában, a perzsa birodalomban játszódik Eszter könyvének története, amelynek névadó hőse az uralkodó felesége, aki szépségével, okosságával meghiúsítja a gonosz szándékot. Ezen az óriási területen élt az akkori idők zsidósága. Ha Hámánnak, Achásvéros király első emberének terve sikerül, az egész közösség elpusztul.

Ilyen veszély nem fenyegette őket addig. A fáraók uralma alatt ugyan súlyos rabszolgamunkát kellett végezniük, de nem akarták kiirtani őket. Később a filiszteusokkal és az amalekitákkal vívtak fegyveres harcokat, az asszírrok megdöntötték a tíz törzs birodalmát, a babilonok fogságba hurcolták Júda lakosságának nagy részét, de fizikai megsemmisítésükről nem volt szó. Az előzmények után érthető az a nagy öröm, amivel megszabadulásukat ünnepele-

Az ünnep súlyát és jelentőségét a későbbi zsidóság is átérzte. Így például a kabalisták púrimot már a jom kippurhoz hasonlítják. Szerintük a végzettség uralja mindkét napot. Ahogy az engesztelő napon sorsot vetett a főpap a Szentélyben az Örökkévalónak és Azazélnak küldendő áldozattal kapcsolatban, úgy púrimnál is a sors játszott döntő szerepet a nap kijelölésében, és képletesen szólva a sors, a végzet döntötte el a zsidóság jövőjét is.

A Talmud többször is kiemeli Eszter könyvének erkölcsnemesítő tanulságait. Így például szellemes megjegyzést fűz a 3. fejezet 10. verséhez. Ebben azt olvassuk, hogy a király beleegyezett Hámán ördögi tervébe, és egyetértése jelekül lehúzta kezéről pecsétgyűrűjét, s odaadta Hámánnak, a zsidók ellenségének.

Rabbi Aba megjegyzi, hogy a gyűrű lehúzásának nagyobb erkölcsi hatása volt a zsidó tömegekre, mint a 48 prófétának és 7 prófétanőnek jó cselekedetekre, bűneiktől való megtisztulásra intó számos szavátának. Ti. ahogy a perzsa uralkodó meghozta gyűlölettel átitatott rendeletét, azonnal a Gondviseléshez menekültek és segítségért könyörögtek.

Ugyancsak elgondolkoztató rabbi Simon bár Jocháj tanítványainak kérdése is: miért kellett annak a nemzedéknek végveszélybe kerülnie?

Amikor mesterük felszólította őket, próbálják maguk megválaszolni a kérdést, azt mondták: Achásvéros király mulatságán való részvételük miatt. Akkor csak Susan város zsidósága lett volna csak vétkes, nem pedig az egész birodalom – cáfolta meg tanítványai véleményét a mester. További kérdésükre ez volt a válasz: mert leborultak Nebukadnecar arany képmása előtt. Akkor miért menekültek meg végül? – kérdezték. Mert az önkénytől való félelmükből tették, nem jószántukból – válaszolt a mester.

Persze hogy az ember szelektál emlékei között. Púrimkor nem a halálra szánt nép érzelmei hatnak az utódokra, hanem a megmenekülés felett érzett öröm.

Goldmann Tamás: Jó lenne, ha a zsidóságot nem csak a holokauszttal azonosítanák

A holokauszt mindig szorongás, nagy szorongás. De jó lenne, ha a zsidóságot nem csupán a holokauszttal azonosítanák a többségi társadalom – nyilatkozta Goldmann Tamás, a Pécsi Zsidó Hitközség elnöke a Szemlélek.hu portálnak, amely a holokauszt nemzetközi emléknapja alkalmából készített vele interjút. Ebből idézünk.

„Én úgy hároméves lehettem, amikor először lezsidóztak. Onnan emlékezetes ez, hogy nagyanyám egy verset is írt erről” – idézi fel Goldmann Tamás az interjúban, amelyben elmondja, hogy minden városban van külön emléknapja az onnan elhurcolt zsidóknak. „Ez nálunk, Pécsen július negyedikére, amikor hittestvéreinkkel elindult a halálvonat... Pécsről közel négyezer embert vittek el” – hangzik el a beszélgetésben.

Goldmann Tamás kitér arra is,

hogy „akinek a nevét ismerjük, az nem halt meg teljesen, ezért április 16-án fel szoktuk olvasni az áldozatok nevét, mind a négyezer nevet. Amikor felolvassuk a négyezer pécsi áldozat nevét, úgy, ahogy annak idején lejegyezték, a számok embereké válnak. Halod, hogy Kovács József, Kovács Józsefné, és aztán Kovács Jocka vagy Kohn Jocka vagy Sárka következik, és nincs beleírva, de érzed, hogy ott egy gyerekről van szó, velük együtt egy egész családról. Apa, anya, gyerekek. Apa, anya, gyerekek. Ritmusa van, és ez igazi dráma.”

Arra a kérdésre, hogy mit jelent számára ez a zsolta: „Áldjad, Ielkem, az Urat, és ne feledd, hogy mennyi jót tett veled”, a pécsi hitközség elnöke ezt válaszolja:

„Egyik nagyapám nevelőapja ortodox vallásos ember volt, Auschwitzban megölték. A nagyapám mindig azt mondta: ha ez megtörténhetett, akkor nincs Isten. A zsidó emberek a holokauszt után többnyire vagy vallásosak lettek, vagy ateisták. Sokáig én is azt gondoltam, hogy nekem a vallással nincs dolgom, mígnem egy pszichiáterrel való beszélgetés éppen az ellenkezőjére döbentett rá. Mert nekem ezzel van dolgom: felismerem, hogy a nagyapám cinizmusban élt bennem tovább, és ez rendben is van, lehetek cinikus, de az a cinizmus legyen az enyém, és nem a nagyapámé. No, ezzel azóta is küzdök.”

És van az a mondás ezzel kapcsolatban, hogy sosem azt kell kérdezni: hol volt az Isten?, mert Ő mindig mindenhol ott van, hanem azt: hol volt az ember? Ezzel sem tudtam még mit kezdeni... A holokauszt mindig szorongás, nagy szorongás. De jó lenne, ha a zsidóságot nem csupán a holokauszttal azonosítanák a többségi társadalom. Emlékszem a pillanatra, amikor egyszer valaki azt mondta, hogy nem azért jó zsidónak lenni, mert volt a holokauszt. Különös módon engem ez teljesen felszabadított. Az, hogy van más koncepció is.”

MEGHÍVÓ

a Budapesti Zsidó Hitközség tisztelettel meghívja Önt a

2024. március 20-án, szerdán (5784. ádár II. 10.) 16.00 órakor a Díszteremben tartandó közgyűlésére.

Napirend

Nyitóima

1. A BZSH 2023. évi költségvetési zárszámadásának tárgyalása, felmentvény megadása az elnök, az előljárási tagjai és az ügyvezető igazgató részére, vita és határozathozatal (előadók: dr. Kunos Péter és Paszternák Tamás)

2. Az SZB állásfoglalása a BZSH 2023. évi költségvetési zárszámadásáról, határozathozatal az 1. napirendi pontról (előadó: dr. Balogh Pál)

2. A BZSH ügyvezető igazgatójának megválasztása (előadó: Róth László)

4. Különlélek

Záróima

A közgyűlés akkor határozatképes, ha azon a tagjainak több mint fele jelen van.

Kérjük az i. t. küldötteket, hogy a napirenden szereplő témák fontosságára tekintettel jelenlétükkel a közgyűlés határozatképességét folyamatosan megőrizni szíveskedjenek.

Mester Tamás
elnök

Dr. Kunos Péter
ügyvezető igazgató

9 770133 350099 2 4 0 0 5

Dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke Izraelben

A Kneszetben tárgyalt politikusokkal

Jeruzsálemben folytatott hivatalos megbeszéléseket dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke. Látogatásának fő célja a magyar zsidóság együttérzésének kifejezése volt az október 7-i vérengzés miatt, továbbá a Mazsihisz beágyazottságának szélesítése, elmélyítése az izraeli belpolitikában.

Egy nagykövet, egy pártelnök, egy miniszter és egy bizottsági vezető – a Mazsihisz-elnök számára hivatalos megbeszélésekből már az első napra is jutott bőven. Dr. Grósz Andor, Hersch Tamás, a Mazsihisz vezetőségi tagja és Ligeti András, a Zsidó Világkongresszus közösségi ügyekért felelős európai vezetője azért utazott Jeruzsálembé, hogy részt vegyen a Cionista Világszövetség (WZO) konferenciáján, ezenkívül a Mazsihisz elnöke olyan találkozókat bonyolíthatson le, amelyek révén erősödhet a Mazsihisz ismertsége Izrael legfelső politikai körében. A megbeszéléseknek ennek érdekében úgy tervezték meg, hogy dr. Grósz Andor kormánypárti és ellenzéki vezetőkkel egyaránt találkozzon.

Másnap elsőként Szentgyörgyi Zoltánnal, Magyarország izraeli nagyköveteivel folytatott eszmecsere a nagykövetség jeruzsálemi kereskedelmi irodájában. A Mazsihisz elnöke vázolta a diplomata számára mostani jeruzsálemi útjának főbb céljait: erősíteni a Szövetség izraeli kapcsolatait, szélesíteni a Mazsihisz beágyazottságát a politikai élet vezetőinek körében, és elmondta azt is, hogy a holokauszt 80. évfordulója alkalmából helyesen tartandó olyan produkciók létrehozását, amelyek magyar és izraeli kulturális szereplők együttműködésével valósulhatnak meg. A találkozó hangsnélkülösen került szóba az október hetedikéi mézárás, valamint Magyarország folyamatos kiállása Izrael mellett a nemzetközi diplomáciai

fórumokon. Elhangzott, hogy a zsidó államban Magyarország megítélése igen pozitív, éppen az említett, Izrael melletti kiállítás eredményeként.

Innen a Kneszetbe, az izraeli törvényhozásba vezetett az út, ahol az első megbeszélés Avigdor Lieberman volt miniszterrel, a Jisrael Beiteinu párt vezetőjével folyt le. A tárgyalás oroszul zajlott, mivel a politikus 1958-ban a Szovjetunióban született, és 20 éves koráig ott is élt, míg dr. Grósz Andor annak köszönheti orosznyelv-tudását, hogy ott szerzett orvosi diplomát.

A jobboldali Lieberman az izraeli nagypolitika egyik jellegzetes alakja, aki több tárcát vezetett már, betöltötte a miniszterelnök-helyettesi tisztséget is, legutóbb pedig védelmi miniszter volt Benjámin Netanjahu alatt. Pártja a mostani felmérések szerint jelentős tényező, ha holnap lennének a választások, akár tíz mandátumot is szerezhetne.

Dr. Grósz Andor, Hersch Tamás és Ligeti András találkozott Juli Joel Edelsteinnel, a Külügyi és Védelmi Bizottság elnökével is, aki Izraelben és a Likudban olyan széles népszerűségnek örvend, hogy sokan Netanjahu utódját látták/látják benne. Liebermanhoz hasonlóan ő is a Szovjetunióból alijázott (az ottani megpróbáltatásai külön regényt érnek), ő is több kormányban volt miniszter, és két alkalommal betöltötte a házelnöki tisztséget is.

Miután a most zajló háború miatt a Külügyi és Védelmi Bizottság igen fontos testületnek számít, Edelstein irodája előtt ismét egymásnak adják a kilincset a különböző delegációk. Sokat elárul nemzetközi politikai kapcsolatairól, hogy a falra kifüggesztett

Gideon Szaár a Mazsihisz elnökétől egy angol nyelvű albumot kapott a magyar zsidóság történetéről. Fotó: Mazsihisz

fülke szerint tárgyalt George W. Bushsal és Joe Bidennel is, hiszen a Kneszet elnökeként rendkívül sok külföldi államfőt és miniszterelnököt látott vendégül Indiától Németországon át az Egyesült Államokig. A találkozó szabatos összefoglalót adott arról, hogy a nagyhatalmak és a térség országai miképpen viszonyulnak Izraelhez és Izrael háborújához.

Ebéd a Kneszethől a seregnek
A Kneszet épületében két önkiszolgáló étterem működik: egy a látogatóknak, egy a képviselőknek és tisztségviselőknak. A magyar delegáció tagjainak volt alkalmuk az utóbbiban is körülnézniük, ahol az ebédért sorban álló között ott voltak az izraeli politika olyan nagyjai is, mint Beni Ganc és Gadi Eisenkot. Itt megtudtuk: a megmaradt étel szerencsére nem a kukában landol, hanem összegyűjtik és elviszik a terroristák ellen harcoló katonáknak.

A leghosszabb – a Mazsihisz aktuális ügyeit érintően pedig a legértékesebb – a Gideon Szaár miniszterrel folytatott megbeszélés volt. Beni Ganc és Gadi Eisenkot mellett ő az az ellenzéki politikus, aki belépett a háború miatt létrejött nemzeti egység-kormányba.

Szaár a megbeszélésen feltűnően komoly érdeklődést mutatott Magyarországra és a Mazsihisz iránt, és ő is megerősítette, amit Szentgyörgyi nagykövet hétfő reggel elmondott: Magyarország az elkötelezett Izrael-párti politikája miatt nagy tiszteletnek örvend.

Dr. Grósz Andor elmondta neki, hogy a Mazsihisz nagy örömmel vendégül látja, mire Gideon Szaár közölte, hogy idén feltétlenül el szeretne látogatni hazánkba. A találkozó egyik fontos eredménye az volt, hogy a miniszter és az elnök áttekintették azokat a folyamatban lévő ügyeket, amelyekben a Mazsihisz számíthat izraeli partnerei támogatására. Ennek kapcsán Gideon Szaár azt mondta, hogy latba veti politikai kapcsolatait annak érdekében, hogy ez a támogatás megvalósulhasson.

A Mazsihisz elnöke Izraelben találkozott Jichák Hercog elnökkel, akivel nyitott, közvetlen, jó hangulatú beszélgetést folytatott a magyar zsidóságról, a magyar zsidók és Izrael kapcsolatáról. Dr. Grósz Andor egy nagyon szép herendi porcelán mezűzéssel és a magyarországi zsidóság történetéről szóló könyvekkel ajándékozta meg az elnököt, továbbá biztosította a magyar zsidóság szolidaritásáról Izrael népet.

Jichák Hercog: Az igazi hősök az anyák

Nem térhetünk vissza az október hetediké előtti világ retorikájához. Minden képességünket, bölcsességünket és bátorságunkat be kell vetnünk annak érdekében, hogy meggyőzzük a világot az igazunkról, ami így szól: nem lehet a gonosz birodalmát támogatni – mondta Jichák Hercog izraeli államfő a WZO jeruzsálemi rendezvényén, amelyen részt vett a Mazsihisz küldöttsége is dr. Grósz Andor elnök vezetésével.

A Cionista Világszervezet (World Zionist Organization – WZO) Jeruzsálemben tartott nemzetközi nagygyűlésének vendége Jichák Hercog volt, aki Tal Schneider újságíróval folytatott csaknem egyórás pódiumbeszélgetést arról, hogy október hetediké óta milyen kihívásokkal néz szembe a zsidó állam.

Izrael elnöke a világon tapasztalható, egyre erősödő antiszemitizmus kapcsán hosszan beszélt arról, hogy ebben a helyzetben mit tehet a zsidó állam és a világ zsidósága. Mint fogalmazott: Izrael népe lélekben akkor maradhat erős a harcban, ha ebben az időszakban egységet mutat. A beszélgetésből megtudhattuk: az államfő rendszeresen látogatja a háborús sérülteket, és napi kapcsolatban van a terrorista bűnözők által elrabolt túsok hozzátartozóival is. Ennek kapcsán Hercog azt mondta: az izraeli egészségügyi dolgozók minden tiszteletet megérdemlő munkát végeznek a háborús sebesültek ellátásában és a poszttraumás stresszben szenvedők gyógyításában.

„Sokszor elmondjuk, hogy a katonáink, a harcoló fiaink és lányaink hősök, és ez igaz is, de az igazi hősök az anyák” – jelentette ki az elnök, amivel nagy tapsot aratott. De nem ez volt az egyetlen mondata, ami miatt a közönség tapsal jutalmazta, hiszen tapintható szeretet és tisztelet áradt az államfő felé, aki ebben a háborús időben valóban a nemzet egységét szimbolizálja.

Kiveszi a részét a munkából a felesége is, akiről Jichák Hercog elmondta: a felesége az élére állt annak a mozgalomnak, amely a szexuális bántalmazást, erőszakot elszenvedett nők rettenetes állapotára hívja föl a világ figyelmét. Ennek miatt is jelentősége van, mert a Hamász terroristái október hetedikén a nők ellen elkövetett erőszakot is bevetették, pedig ennek soha, semmikor, semmiféle harcban nem szabad megtörténnie – hangsúlyozta Hercog. Ezzel áll összefüggésben, hogy október hetediké nem csupán egy szörnyű vérengzés volt, hanem magának a zsidó nemzetnek a megalázása brutális és kegyetlen ellenség által.

Jichák Hercog többször hangsúlyozta a terroristák embertelen kegyetlenségét, akik ellen most Izrael olyan háborút vív, amit nem Izrael akart. Különösen fontosnak nevezte, hogy október hetediké óta nagyon sok államfőt és miniszterelnököt fogadott Izraelben, és ezen látogatások alkalmával az elnök szorgalmazza azt is, hogy az állami vezetők találkozzanak az elrabolt túsok családtagjaival.

„Világossá kell tennünk a világ közvéleménye előtt, hogy Izrael nem akart háborúzni, Izrael önvédelmi harcot folytat egy brutális és kegyetlen, a gyilkolást élvező ellenséggel szemben” – szögezte le.

Beszélt arról is, hogy az Izraelen kívül élő zsidó közösségek mit tehetnek most a zsidó állam érdekében, különösen annak tükrében, hogy október hetediké óta növekszik az antiszemitizmus és az Izrael-ellenesség.

„Demonstrációkat kell tartani, észérvekkel kell meggyőzni a politikai döntéshozókat, és el kell juttatni a sajtóhoz is azt az üzenetet, hogy ebben a küzdelemben nem lehet a gonosz birodalmát támogatni” – mondta az államfő. Beszédéből kiderült: a gonosz birodalmán nemcsak a Hamászt, hanem az Izrael-ellenes terroristákat támogató iráni rezsimet is érti.

Kitért rá, hogy a fiatalok elérése mennyire fontos, hiszen ők a hagyományos médiától eltérő közösségi platformokról tájékozódnak, ezért a nyilvánosság új felületein is erősebben jelen kell lenni a jövőben. Izraelnek be kell látnia, hogy október hetedikével új korszak kezdődött, és nem lehet, de nem is szabad visszatérni az október hetediké előtti világ működéséhez.

„Nem térhetünk vissza az október hetediké előtti világ retorikájához” – hangsúlyozta Jichák Hercog. – „Minden képességünket, bölcsességünket és bátorságunkat be kell vetnünk annak érdekében, hogy meggyőzzük a világot az igazunkról, ami így szól: nem lehet a gonosz birodalmát támogatni.”

Jichák Hercog és Tal Schneider

Fotó: Mazsihisz.hu

Találkozó Pinchas Goldschmidt főrabbiával, a Nagy Károly-díj idei kitüntetettjével

A legjelentősebb európai kitüntetésnek tekintett, Aachenben alapított nemzetközi Nagy Károly-díjat korábban olyan személyiségek vehették át, mint Konrad Adenauer vagy Winston Churchill, a magyarok közül pedig Horn Gyula és Konrád György. Az idei díjat Pinchas Goldschmidt főrabbi és az európai zsidó közösségek kapják. A főrabbiával Jeruzsálemben találkozott a Mazsihisz elnöke.

Az óriási presztízsű nemzetközi Nagy Károly-díjat a kitüntetés aacheni kuratóriuma olyan közéleti szereplőknek ítéli oda, akik jelentős tevékenységet fejtenek ki az európai egység megerősítésének előmozdításáért. A díjat azért nevezték el az Aachenben 814-ben elhunyt Nagy Károlyról, mert a frank császárt ma is sokan „Európa atyjaként” tisztelik.

Az aacheni kuratórium döntése értelmében az idei díjat Pinchas Goldschmidt főrabbi, az Európai Rabbik Konferenciája (Conference of European Rabbis) elnöke és az európai zsidó közösségek kapják. Az indoklás szerint a díj idejüzenete az, hogy a zsidó élet Európa múltjának, jelenének és jövőjének elengedhetetlen része, és Európában sem most, sem a jövőben nincs helye antiszemitizmusnak.

A Jeruzsálemben hivatalos úton tartózkodó dr. Grósz Andor megbeszélést folytatott Pinchas Goldschmidtrel. A Mazsihisz-elnök és a magyarországi zsidó életet jól ismerő főrabbi a találkozó során érintette a magyar zsidó közösség, ezen belül a Mazsihisz aktuális ügyeit; szóba került magyar rabbik jelentkezése és felvétele az Európai Rabbik Konferenciájába; továbbá tárgyaltak Goldschmidt tervbe vett, de még nem konkretizált magyarországi látogatásáról.

A Mazsihisz elnöke gratulált a Károly-díjhoz, amelyet a főrabbi május 9-én vész át Aachenben Donald Tusk lengyel miniszterelnöktől és VI. Fülöp spanyol királytól.

A Mazsihisz elnöke és Goldschmidt főrabbi

Beéri kibuc: Magyarország-erdő

Az Izraelben hivatalos látogatáson tartózkodó Mazsihisz-küldöttség meglátogatta a Hamász iszlamista terrorszervezet október 7-i terrortámadásában legsúlyosabban érintett beéri kibucot, ahol a saját szemükkel győződtek meg arról, hogy mit műveltek a barbár terroristák. A beéri a támadás előtt Izrael egyik legsikeresebb kibuc volt, ahol az erős közösség virágzó gazdasággal társult.

Ezután dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke átadta a kibuc képviselőinek a Mazsihisz és a BZSH által kezdeményezett adománygyűjtő kampány során a magyar zsidó közösség részéről összegyűjtött közel 16 millió forintra szóló oklevelet. Az összeget hamarosan átutaljuk a beéri kibuc képviselői által megadott bankszámlára.

A látogatás alkalmából a küldöttség egy gyönyörű olajfát ültetett el a kibuc területén, amelyről a Keren Kayemeth LeIsrael – Jewish

National Fund (KKL-JNF) jelen lévő képviselője azt mondta: Ebből a kis fából majd egy erdő szeretnénk, amit Magyarország-erdőnek fogunk hívni.

Emlékdal

„A halál angyalának teljesen mindegy...”

Elment Izraelből a terror elől, amely utolérte Londonban

– Londoni tudóstól –

Egy Izraelben született és Angliába kivándorolt zsidó nő, Anát Rosenberg már nyolc esztendeje élt Londonban. Az utóbbi két évben készülődött hazajönni, de ezt mindig halasztotta, mert félt az Izraelben zajló arab terrorcselekményektől.

Most rokonai kétségbeesetten keresik, mert a múlt heti londoni merénylet-hullám során nyoma veszett, és aggódnak életéért. Anát állítólag az egyik felrobbantott autóbuszban utazott.

Az izraeli lapok és internetes weboldalak most tele vannak csodálatos megmenekülési történetekkel. Egy chászid rabbi például a földalattin utazott, amikor a robbanás történt az előtte lévő kupében. Ő maga kisebb sérülésekkel megúszta, és amikor megkérdezték, hogy érzi magát, már ami a lelkiállapotát illeti, azt mondta, hogy „az történik, ami előre el van rendelve. Ha valakinek beíratott a nagykönyvbe újkör (ros hásáná), hogy ez évben meghal – semmi nem segít. Mehet, ahová akar, a végzet utoléri.” A dolog illusztrálására egy talmudi mondást idézett, mely szerint a halál angyalának teljesen mindegy, hol éri utol áldozatát (Bava Mecia 36b).

Egy három földrészt érintő esküvőre – a robbanás napján, közel az egyik gócpontoz – több mint száz vendég érkezett Amerikából, Olaszországból és Izraelből. A hangulat az esküvőn nyomott volt, de a vendégeknek nem esett bajuk, és az élet, a szokott brit megjátszott (?) közönnnyel, megy tovább.

(2005)

Washingtonban tüsszentenek, és Budapesten ráfázik a nagykövet...

– Tel-avivi tudóstól –

Kinek érdeke rágalmozni Izrael budapesti nagykövetét, David Admont? Ki volt az a feljelentő (besúgó), aki jelentette Jeruzsálemnek, hogy a nagykövet „szemet szűrő” függetlenségi fogadást rendezett, és hogy felesége „megalazza a követ-ség alkalmazottait”?

Ezt kérdezték tegnap Tel-Avivban magyar származású izraeliek, akik ismerik David Admont és feleségét. Ahogy a kriminológiában az első kérdés: kinek állt érdekében a gyilkosság, ki profitál ebből? Azt is mondták, hogy a nagykövet nincs jobban a pesti hitközség vezetőivel, amit azok egyből megkontráznak.

A külügyesek szerint a nyomok Washingtonba vezetnek. Ott most „áll a harc” az izraeli nagykövet, Danny Ajalon és közvetlen fölöttese, Sylan Salom külügyminiszter kö-

zött. Az utóbbi „elvesztette bizalmát” a nagykövetben valami triviális vita miatt, amibe a miniszter felesége, Judy keveredett bele, és vissza akarja hívni Ajalont, aki viszont Saron miniszterelnök bizalmasa – vagyis az összefüggéseket minden gyerek érti.

Hogy jön ez Budapesthez és Admon nagykövethoz? Miért fázik ő rá a washingtoni „tüsszentésre”? Valószínűleg azért, mert Admon viszont a külügyminiszter politikai kinevezettje, és „ha te ütöd az én emberemet, én ütöm a tiedet”. Izrael ügyének ez persze nem tesz jót, sem Washingtonban, sem Budapesten.

Ma (kedd) reggel közölték, hogy az izraeli külügy speciális inspektort küld Budapestre, akinek feladata kibogozni a szálakat – 10 nap alatt.

(2005)

Hitetlenkedve...

Még mindig hitetlenkedve olvasom a Rabbitestület levelét, amit a Mazsihisz elnökének írtak. Látszólag egymástól független dolgokra utalok a következőkben, de lényegében arra szeretnék rámutatni, hogy az újság mai formájában és tartalmában teljes mértékben megfelel feladatának.

Magamról annyit: mindig zsidó iskolába jártam, az Abonyiban érettségiztem és több évtizeden át írtam amerikai magyar nyelvű zsidó lapokban. Állítom, hogy az olvasókat elsősorban az érdekelte, mi történik zsidó világunkban, a zsinagógákban, a körzetekben. Ha vallási témák érdekelnek, azt nem az újságokban, hanem a könyvekben keresem (Naftali Kraus művei vagy más itthon megjelenő vallási kiadvány). Az Új Életnek nem ez a feladata. A lap mai formája biztosítja, hogy az olvasók értesüljenek a különböző eseményekről. Én például élvezettel olvasom Ungár Richárd humoros írásait, Lazarovits Ernő beszámolóit, a Tévétallózt stb.

Ha a Rabbitestület kívánsága szerinti tartalommal jelenne meg a lap, bizony unalmassá válna, és sokan, magam is lemondanám az előfizetést. Ezért azt javasolnám, hogy a Rabbitestület időről időre jelentessen meg egy mellékletet saját írásaiból, de emiatt ne emeljék a lap árát, találjanak más anyagi forrást e célra.

Végül. Odakint két rabbi nevét ismertük, természetesen Scheiber professzor kivétel: a bátor szegedi rabbiét, akit Raj Tamásnak hívnak és Kardos Péterét, akiről egy dokumentumfilmet láttam Los Angeles angol nyelvű televíziós adásában. Mindkét rabbitól ma is olvashatunk az Új Életben. Raj főrabbi úr tömör és közérthető magyarázatai, a hetiszakaszismertetések, valamint a Donin-cikkek – ennyi, amit az Új Élet terjedelmé és olvasótáborára „elbírt”.

Hoffmann György
Budapest
(2005)

A Rumbachról...

Belülről láttam haldoklását. Az ötvenes évek elején, amikor a Dohányban szombaton százak hallgatták Katona Józsefet és Ábrahámsohn Manót, a szomszédos Kazinczyban ugyanennyien Fisch Józsefet és az akkori rabbit, én hétről hétre tizenkettedmagammal (!!) hallgattam Fischer Benjámin, ahogy mi hívtuk, az „angol lord” (külsője-megjelenése kapcsán) 1 órás (!!) prédikációit és Klein Miklós sajátos intonálását. Hazatérve, ortodox családom kérdésére, melyik templomból jövök, hazudtam. A Kazinczyban akkor két tabutemplom volt, ahová ortodox ember nem tette be a lábát: a Dohány (az orgona miatt) és a Rumbach („mert sábeszker is építették”). A rabbi és a kántor kivándoroltak, később a kicsiny maradványt átköltöztették a félkomfortosnak is csak nagy jóindulattal nevezhető „imaházba”, ahol a felejthetetlen érdemeket szerzett Goitein Emil vezetésével még évekig elvegetáltak.

Az akkori vezetők egy óriási galambdúccá (szó szerint) züllesztették a beázó, majd beomló templomot, bútorzatát, padjait kocsira rakták, és kivitték a Kozma utcai temető leghátsó fertályába. Ott hagyták szó szerint elrohadni, az „épületet” pedig eladták.

kápé
(2005)

Bát micva

A zuglói zsinagógában Trumás szombatján tartották Nagy Ráchelnek, a Wesselényi utcai iskola növendékének avatóünnepségét. A tanintézetet Róna Artúrné igazgató képviselte, ott voltak az osztálytársak, barátok, valamint nagy számban a zuglói nagy „család” tagjai. Az édesanya, Legény Zsuzsa immár harmadik gyermekét kísérte el avatására a zuglói templomba. Kardos Péter főrabbi és Kardos László kántorjelölt végezték a szertartást, amelyen a főrabbi nemcsak útravaló tanítást adott a kislánynak, de egy virágkoszorúból készült gyűrűvel el is „jegyeztette” őt a törával. Ráchel a fogadalmi imákon kívül hetimagyarazatot is tartott, majd a főrabbi Isten áldását kérte további útjára. Ezt követően Orbán Ferenc elnök köszöntő szavak kíséretében nyújtotta át a körzet ajándékait. A kiduson az ünnepelt meleg szavakkal mondott köszönetet mindazoknak, akik elősegítették e számára különleges sábbát csodálatos élményét.

(2005)

A MIBT vendége a jeruzsálemi „Fradiból”

A Magyar–Izraeli Baráti Társaság főtájkára, Hidvégi György agilis szervezőmunkájával mindig tud tagságának meglepetést okozni. Ezúttal a soros találkozóan a Mazsihisz dísztermében David Admon, Izrael Állam budapesti nagykövete és Sallói István, a Beitar Jeruzsálem labdarúgó-bajnokcsapatának egykori csapatkapitánya volt a vendég.

Sport és gazdaság, sport és politika, ezeket a témaköröket járták körül az előadók. David Admon nagykövet úr a Maccabi Haifa bajnok-labdarúgócsapatán és a Maccabi Tel-Aviv Európa-bajnok kosárlabdacsapatán keresztül mutatta be, hogy a minőségi sportba, amely ma már vegytiszta üzlet, mennyire érdemes beruházni. Ezen keresztül áttekintést adott a dinamikus fejlődő izraeli gazdaságról, arról a csodáról, hogy egy nyersanyagban szegény országban a tudás, a legmagasabb képzettségű emberi erőforrás, milyen eredményeket képes produkálni az iparban, a mezőgazdaságban és a szolgáltatások területén.

SZILÁGYI GYÖRGY

A zsidó kántor fia

– A Singing Fool regénye –

Amikor egy zsidó feketére festett arccal néger dalokat énekel, egyszerre lopja be magát a zsidók és a színes bőrűek szívébe. Különösen akkor, ha olyan jól csinálja, mint Al Jolson tette az első amerikai hangosfilmben. Mély átéléssel, megejtő melegséggel. Igaz, nem eshetett nehezére, hiszen az apja is, mint öt generáción keresztül minden őse, zsidó kántor volt. Erre a pályára szánták őt is. Az 1896. május 26-án Szentpéterváron született Asha Yoelson – ez volt a családi neve – szülei 1897-ben kivándoroltak Amerikába. Ha hívódtak volna még húsz évig, akkor utoléri őket a „Nagy Októberi Forradalom”, amely elől kevés zsidó kántornak sikerült áthajózni az óceán túlsó oldalára.

A tizenegy éves kántorpalánta először a New York-i zsidó színházban Israel Zangwill „A gettó gyermeke” című színművében debütált. Később kisebb revüszínházakban lépett fel, és nagy sikert aratott négerutánsaival. „Von Haus aus” tapasztalatból tudta, hogy Oroszországban zsidó kántornak lenni nem volt irigylésre méltó helyzet. Ugyanez mondható el az akkori Amerikában élő feketéről, akiknek még a második világháborúban tanúsított hazaszeretetük és hősiességük ellenére is csak mérsékelt sikerült fehér bőrű honfitársaik elismerését kivívniuk. Sokkal inkább érvényes volt ez a 10-es, 20-as években. A felcseperedő Asha Yoelson kellő empátiát tanúsított a két nehéz életű nép sorsa iránt. Különleges adottságai révén az általa előadott néger songokkal próbálta megkönnyíteni a színes bőrűek beilleszkedését. Ehhez persze rendkívül hosszú időre volt szükség. Tudom, mert láttam, hogy 1945-ben a boldog emlékü Emke kávéház tenyérnyi dobogóján időnként rövid lélegzetű kabarészámokat is előadtak. Az egyik villámtréfa Amerikában játszódott. A közelmúltban elhunyt Kabos László kaftánban, kétoldalt lecsüngő vörös pajesszal, strámlival a fején, szótlannul ment át a színen. Közben elhaladt egy elgyötört tekintetű, gyapjas hajú, néger koldus előtt, aki irigykedve mutatott rá: „Mázlista!”

Asha Yoelson néger imitációira figyelt fel J. J. Shubert, Amerika legnagyobb színházi vállalkozója, aki leszerződte az egyik Broadway-színházhoz, ahol feketére mázolt arccal énekelte néger songokat. Akkor már ismert revüsztránnak számított New Yorkban. Ez készítette a Warner Bros céget, hogy rábízza az első amerikai hangosfilm, a Singing Fool (Éneklő bolond) főszerepét. A filmből világsiker, Asha Yoelsonból pedig Al Jolson lett. Ezen a néven ismerte meg a mozinéző közönség szerte a világon. Elhíresült filmddala, a Sonny boy milliós példányszámban fogyott el. A zsidó kántor fia világsztár lett! A filmet Magyarországon is bemutatták. Pesten még a sarki fűszeres is elérzékenyülten dúdolta a Sonny boyt, miközben ecetet töltött a pult előtt álló, könnyező háziasszony üvegébe.

Ismertebb filmjei: Szombatok szombatja, Mammy, Broadway rózsája, Csavargó. Persze azóta őt is elfelejtették. Eszelősen felgyorsult világunkban az élet kegyetlen rendje ez. A felejthetetleneket is három hét alatt elfelejtik. A felejthetőket viszont megunásig traktálnak bennünket... Ennyivel tartoztam Asha Yoelson emlékének, mert magunk között továbbra is nevezhetjük így.

(2005)

A Holokauszt Emlékközpont meglátogatása után

Haza akarok jönni,
de már nincs hazám.
Anyámhoz bújnék,
de nincs anyám.
Hazátlanul, apátlanul
az ember nem sokat tanul.
Csak az élet lassan
Fakul.

Kádár Péter
Budapest-Göteborg
2005. április

Molát Ferenc
(2005)

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Svájc

A CICAD, a frankofon Svájcban az antiszemitizmus és a rasszizmus elleni tevékenységet koordináló, a soá emlékének megőrzéséért harcoló szövetség kiadta a 2023. évre vonatkozó jelentését. Az anyag megállapítja, hogy jelentősen megnövekedett az antiszemita provokációk száma. A múlt évben 944 antiszemita incidens történt, ami 68 százalékos növekedést mutat a 2022-ben regisztrált 562 esettel szemben. A rasszista támadások különösen a Hamász október 7-i terrortámadása után szaporodtak meg. Októbertől az év végéig átlagosan 150, míg korábban havi 42,5 regisztrált antiszemita akció történt a francia Svájcban. 2023-ban 78, míg az előző évben 23 súlyosnak minősített eset fordult elő.

A CICAD követeli, hogy szövetségi és kantoni szinten tiltsák be a náci jelképek használatát, egyúttal méltatja azokat az önkormányzatokat, amelyek már intézkedéseket hoztak a rasszista szimbólumok nyilvánosság előtti megjelenése ellen.

Svájcban mintegy 18 ezer hittestvérünk él. A közösséget a SIG/FSCI (Svájci Izraelita Hitközségek Föderációja) ernyőszervezet fogja össze és képviseli a hatóságok előtt.

Brazília

Luiz Inácio Lula da Silva brazil elnök az Afrikai Unió Etiópiában tartott csúcstalálkozóján elhangzott beszédében a Hamász terrorszervezet ellen folytatott izraeli katonai akciót a náci emberirtásához hasonlította. Jiszráel Kac izraeli külügyminiszter, akinek édesapja holokausztúlélő volt, a brazil elnökhöz intézett válaszában kijelentette, hogy „szégyen egy igazságos háborút Hitler gyilkosságaihoz hasonlítani”. Kac közölte, hogy „Lula da Silva nemkívánatos személy Izraelben”. „Nem felejtünk és nem bocsátunk meg.”

Mauro Vieira brazil külügyminiszter a G20 csoport Rio de Janeiróban tartott csúcstalálkozóján Kac nyilatkozatát a gázai akció kódosításának nevezte. Claudio Lottenberg, a braziliai hitközségek ernyőszervezetének elnöke szerint „Lula da Silva félrebeszélte, hiszen együtt tettünk látogatást a Jad Vasemben”, ahol megismerhette a holokauszt szörnyűségeit.

2009-ben már heves felháborodást okozott Izraelben, hogy Lula da Silva megkülönböztetett szíves fogadta a kisebbségek üldözésében elhíresült Mahmúd Ahmadinezsád akkori iráni elnököt.

A feszült izraeli-brazil viszony miatt Lula da Silva „jelentéstételre” hazarendelte Frederico Mayer brazil nagykövetet Izraelből.

Olaszország

A Giuseppe Rosso tervei alapján neoklasszikus stílusban épült, 1786-ban felavatott sienai zsinagóga felkerült a kulturális és történelmi örökség megőrzésével foglalkozó Európa Nostra szervezet idej legveszélyeztetettebb műemlékeinek listájára. A zsinagóga a város központjában, az egykori gettó területén épült. A jelenleg is működő templom a 2023 februárjában történt földrengés során strukturálisan megsérült, belső tere egyelőre nem látogatható. A vallási rendezvényeket jelenleg a második emeleti női karzaton rendezik.

A múlt évben a firenzei hitközség, amelyhez a sienai templom tartozik, 368 ezer eurót gyűjtött össze az épü-

Svájc

let helyreállításának támogatására. A tervek szerint először a boltozat javítására kerülne sor, amit a tető követne.

A zsinagógában látható az 1799-es pogrom és az 1943-as deportálások áldozatainak emléktáblája. Egy zsidó kegytárgyat bemutató múzeum is helyet kapott a templomban.

Dánia

Az antiszemita provokációk száma a 2023. október 7-i Hamász-támadás óta megsokszorozódott, és 1980 óta a legmagasabb szintre emelkedett. Az események monitorozása során 121 esetet rögzítettek, közülük 20 közvetlen fenyegetést jelentett zsidó személy vagy csoport ellen. Megfigyelők szerint az antiszemita akciók többségét senki sem tartja

Olaszország. Veszélyben a sienai zsinagóga

nyilván. Henri Goldstein, a zsidó közösség vezetője kijelentette, hogy „a közel-keleti konfliktusok idején mindig megnövekszik az antiszemitizmus. Most azonban a helyzet drámai súlyosbodása látszik. A gyűlölet fő terjesztője az ellenőrizetlen közösségi média.” Goldstein azt tanácsolja, hogy a közösség tagjai nyilvános helyen ne viseljenek vallási jelképeket.

Dániában a zsidó jelenlét mintegy négyszáz éves múltra tekint vissza. Becslések szerint jelenleg 6-7 ezer hittestvérünk él az országban. A német megszállás alatt, 1943 őszén a dán ellenállók haláshajókon Svédországba menekítették a zsidók 95 százalékát, akik így elkerülték a deportálást.

Kovács

Brazília. Claudio Lottenberg: Lula da Silva félrebeszélte, hiszen együtt tettünk látogatást a Jad Vasemben

Dánia. Henri Goldstein tanácsa: a közösség tagjai nyilvános helyen ne viseljenek vallási jelképeket

Gordon Gábor: Ezért vagyunk mi, a diaszpórában élő zsidók, hogy segítsünk, ha Izrael bajba jut

A Gázai övezetben harcoló izraeli katonák létfontosságú eszközök beszerzésében kértek segítséget. Gordon Gábor, Az Élet Menete Alapítvány vezetője és Veró Tamás, a Frankel-zsinagóga főrabbija azonnal az ügy mellé álltak.

A háború első napjaiban több Facebook-poszt látott napvilágot harcoló egységek magyar származású vezetőitől, amelyben segítséget kértek létfontosságú eszközök beszerzésében. Izraelnek hirtelen közel 350 ezer tartalékos katonát kellett behívnia, de még ennek a különleges országnak sem voltak tele a raktárai a szükséges felszerelésekkel. Ezt tapasztalva Gordon Gábor, Az Élet Menete Alapítvány kuratóriumának elnöke és Veró Tamás, a Frankel-zsinagóga főrabbija azonnal megkezdte az adományozás megszervezését.

„Egy Izraelben élő, nagyon régi kedves közös barátunk keresett meg minket, engem és Veró Tomit azzal, hogy az egyik ejtőernyős egységnek nagy szükségük lenne a katonáknak speciális vízhatlan táskákra” – meséli Gordon Gábor. Izraelben ugyanis már teljesen kifogytak a katonai raktárak, de még a speciális sporttáskák is.

Gordon Gábor és Veró Tamás magánemberként állt az ügy mellé.

„Szerintem ezért vagyunk mi, a diaszpórában élő zsidók vagy zsidóbarát emberek, hogy segítsünk, ha Izrael bajba jut” – jelenti ki Az Élet Menete Alapítvány vezetője.

Azonnal átgondolták a tennivalókat. Mivel nem akarták sem a Frankel-zsinagóga, sem Az Élet Menete Alapítvány hivatalos közösségi oldalain meghirdetni, a Facebookon a személyes profiljukon posztolták a felhívást. Így kezdődött az első gyűjtés.

Természetesen azt sem szerették volna, hogy a saját bankszámlájukon keresztül menjen a gyűjtés, ezért Az Élet Menete Alapítvány könyvelőjével egyeztetve abban maradtak, hogy utalhatnak az adományozók az alapítvány számlaszámára, „Adomány IZR” megjegyzéssel. Így ezt elkülönítve tudja kezelni a könyvelőiroda.

A beszerzett eszközök kiküldése már nem volt olyan egyszerű, de az EL AL budapesti reptéri csapata mindenben a segítségükre volt. Az volt Gáborék következő nagy feladata, hogy Tel-Aviv felé utazó embereket keressenek az ismeretségi körükben, akik vállalják, hogy magukkal visznek egy-egy csomagot.

„Ez az a pont, ami békeidőben a legijesztőbb lenne egy Izraelbe utazó ember számára, mert az EL AL biztonsági embereinek minden alkalommal az az első kérdésük, hogy van-e nálunk olyan csomag, ami nem a miénk és nem mi csomagoltuk. Ezek a küldemények pedig pontosan ilyenek voltak. Innentől kezdve szó szerint olyan volt, mint a kémfilmekben” – eszteleni Gordon Gábor.

Az EL AL csapatával felvette a kapcsolatot, és minden alkalommal tájékoztatta őket, hogy ki az utas, mi van nála, és pontosan kinek adja át, amikor megérkezik a Ben Gurion repülőtérre. Valamint azt, hogy melyik egységnek megy a küldemény, szóval a biztonság 100 százalékos volt, természetesen nem sérült semmilyen védelmi előírás, ezt nagyon fontos elmondani.

A biztonság kedvéért még írtak a „futároknak” egy hivatalos papírt is, amelyben az előbb említett adatok, nevek és elérhetőségek pontosan szerepeltek, arra az esetre, ha bármilyen problémájuk akadna útközben vagy kint a repülőtéren, mielőtt még átadják a csomagot.

„A segítőkönkről nem szeretnék bővebbet mondani, mert nem vagyok felhatalmazva rá – mondja Gordon Gábor –, de egyvalakit mindenképpen szeretnék kiemelni közülük. Egy tizen-negy éves kislányt, akire nagyon-nagyon büszke vagyok, hogy elvállalta ezt a feladatot, csakis úgy, mint az anyu-

kája, akivel együtt kísértük egészen a tranzit bejáratáig őt Budapesten. Kint pedig barátok várták, és autóval vitték a bentlakásos iskolába, ahol tanul ez a csodálatos magyar kislány, aki az iskolai szünet, az őszi ünnepek után visszament Izraelbe, annak ellenére, hogy a háború még nagyon zajlott. Ő volt a mi kis hősiánk!”

Végül 1,5-2 millió forint érkezett 60-70 nagyszerű adományozótól. Ebből az összegből vízhatlan speciális táskákat vásároltak meg speciális taktikai kesztyűket (nem volt egyszerű Magyarországon felhajtani ilyeneket, mert boltonként kb. 2-3 db volt, nekik pedig közel 100 darabra volt szükségük). Egy szemüveggel foglalkozó fiatalember speciális, tényleg taktikai szemüvegeket ajánlott fel, amelyeket a homokos sivatagban is jól tudnak használni a katonák.

Igazán felemelő visszajelzéseket kaptak, például videoüzeneteket és fényképeket arról a pillanatról, amikor célba értek a dolgok, a katonák pedig

Az adományokból vásárolt taktikai kesztyűk, kiküldésre várva

Fotó: Gordon Gábor / Facebook

megköszönik, mutatva, hogy ott van a kezükben az adomány. Olyan is előfordult, hogy egy egység taktikai kesztyűket kért, amelyeket a szokásos módon megszereztek és kiküldtek, ami kb. 1-1,5 hetet vett igénybe, amikor azonban a kinti kapcsolattartó át akarta nekik adni a kesztyűket, azzal szembeült, hogy már nincsenek a táborhelyükön – és ez így ment 2-3 héten keresztül, mert közben Gázába vezényelték őket.

Egy különleges kommandós egységben szolgáló katona magyar származású nagypapája azt kérte levelében, hogy ha lehet, ezekből a speciális taktikai kesztyűkből az ő unokája egységének is küldjenek, mert nagy szükségük lenne rá. Két hét múlva a nagypapa kezében voltak a kesztyűk.

„Most éppen nincs folyamatban gyűjtés, mert nagyon sok egyéb teendő van a holokauszt 80. évfordulójával kapcsolatban. Azért a fél szemem természetesen mindig az izraeli eseményeket figyeli – mondja Az Élet Menete Alapítvány vezetője –, és nagyon bízom benne, hogy egyre kevesebb katonai eszközre lesz szükség a megoldáshoz. De ami 2023. október 7-én történt, az most már mindig ott lesz Izrael és a zsidó nép történelmében, mert mondjuk ki, sajnos megismétlődött, amiről azt gondoltuk, hogy soha többé nem fog újra megtörténni zsidó emberekkel.”

„Számomra, aki a holokauszt borzalmaival foglalkozom az év 365 napján, felfoghatatlan, hogy 2023-ban bárhol a világon megtörténhessen az, ami Izraelben sajnos október 7-én megtörtént. Ez is azt mutatja, hogy sokan nem tanultak az eddigi háborúkból, legyen az bárhol is a földön, és még mindig hatalmas szükség van arra, hogy beszéljünk róla, oktassuk az egymás mellett békében élők fontosságát és a másik ember elfogadását, mert a szélsőséges eszmék még mindig jelen vannak az egész világon.”

„Egyik nap olvastam egy bejegyzést, aminek azt hiszem, az volt a címe, hogy Izrael valószínűleg nem fogja megnyerni ezt a háborút. Egyből odakommenteltem, hogy ilyen címet nem adhat egy izraeli újságíró a cikkének, mert ha nem nyeri meg ezt vagy bármelyik háborút, akkor nemhogy Izrael szűnik meg, hanem veszélybe kerül az egész világ zsidósága is, de továbbmegyek, nagyon úgy néz ki, hogy nem csak a zsidósága...”

Rubin Eszter/Kibic

PÜRIMI tarba-barka

Ha a műfogsor alá megy az erős paprika, csipőprotézis lesz...?

- Hogy tévedt el a szőke nő a kórházban?
- Elküldték MR-re, de ő amarra ment...

Minden hat emberből öt kedveli az orosz rulettet.

Ki mit főz az ünnepek alatt?
Elsősorban nem ötleteket hanem meghívást szeretnék!

JÓL JEGYEZZE MEG!
EGY TENÉN SOKSZOR AD TEJET

DE MARHAPÖRKÖLTET
CSAK EGYSZER

- NA ÁRON BÁTYÁM,
JÓ FOGÁT HÚZTAM-É KI?

JÓT..., MERT A FÁJÓS MÉG MEG VAN.

- Mit hoztál a gyerekeknek???
- Amit kértél pálinkát...
- Pelenkát mondtam te szerencsétlen...

PSSSZT

Politikust ünnepelni amiért utakat, épületeket javított közpénzből olyan, mint az ATM-t megtapsolni, amiért kiadja a pénzed...

LEHET, HOGY
A KUTYA HŰSÉGES

DE MI NEM KÖPÜNK
BE HOL TARTOD A DROGOT

Na fiam,
milyen az első repülés?

Nagyon jó apa,
mindenki tapsol!

„Sok a baja az igaznak..”

(35. zsolt. 20)

Hej, de sok gondja lesz a zsidónak, ha lánya születik! Vigyáznia kell, hogy az ne járjon az utcán, a piacon. „Dina szerencsétlensége is azzal kezdődött, hogy Jákob lánya egyedül ment az utcára, és meglátták az éhes idegen szemek!” (Nida 33b) Bizony őriznie kell lányát éjjel meg nappal! Különben ott a baj: „...levetik róla ruháit és elveszik pompás holmiját.” (Jeh. 23/26) Férfihez kell ám adni idejében! De mi van, ha kissé koros már, és nincs, kire mondhasa: „En kedvesemé vagyok, s hozzám van vágyakozása.” (En.én. 7/11) Bizony a lányos apákra mondják a gójak: „Spekulál, mint zsidó az üres boltban!”

Herstuck Mendl fogta magát, és ment gondjával Kallus Mesulam Dov rabbihoz Munkácsra. Előadta szomorúságát, kérdezte, mitévő legyen. A rabbi meghallgatta, majd kérdezte: Mennyi pénzre van szükség, hogy férjhez adhasd lányodat? Mennyi pénz van erre? Mendel szaporán tördelte kezeit: Kétezer pengő kéne, én viszont most mentem tönkre, és összvissz ötszáz pengőm maradt... A rabbi okulárja felett Mendl szemébe nézett: Menj és kösd meg az első üzletet, és meglátod, minden rendben lesz.

Törte a fejét Mendl: milyen fene nagy üzletet lehet kötni ötszáz pengővel? Nem beszélve, hogy élni is kell valamiből... Ment a fogadóba, és mit láttak szemei? Litvák borostyánkereskedők nézegették portékájukat. Mendl ment, hogy lássa a köveket. Egyikük érdeklődött, netalán venni akar? Vennék én – mondta Mendl –, de mindössze száz pengő van az üzletre. A jelenlevők dőltek a nevetéstől. Mire az egyik: Hallom, van száz pengő! Ajánlok egy üzletet: eladó túlvilági üdvösségem! Odaadom száz pengőért. Mendlnek eszébe nem jutott a rabbi tanácsa, elfogadta, és kérte, foglalják írásba az adásvételt. Meg sem száradt a tinta a szerződésen, amikor belépett a kereskedő felesége. Mondták neki, mi történt. Az asszony komor arccal fordult férjéhez: Valóban megtetted? Jézus urunk meghalt lelkedért a kereszten, és te eladod egy zsidónak? Nos, akkor én megyek a pópához, és szépen elvlok tőled! A férfi magyarázkodni kezdett: Csak tréfa volt, semmi komoly, csak jót neveltünk a zsidón. Az asszony nem fogadta el a magyarázatot: Ő bizony nem él többet azzal, aki eladja lelkét... A kereskedő látta, hogy fele sem tréfa. Eszébe jutott, hogy a pénz, amit a kövekre fektetett, az apósáé! Ment Herstuck Mendlhez: Te is tudod, tréfa volt, itt a pénz, add a szerződést. Mendel elutasította: Én bizony nem viccből csináltam. Megadtam, amit kértél, te meg aláírtad! Az üzlet, az üzlet. Mondd, mennyiért állsz el az üzlettől? – faggatta a kereskedő. Mendl az asszonyra nézett: Na jól! Hajlandó vagyok állálni az üzlettől 2000 pengő pénzért. Megörültél? – dühöngött a kereskedő! 2000 pengő a papírért? Ha nem, hát nem – folytatta Mendel –, de te is tudod, milyen a piac! Változnak ám az árak... már 2000 pengő a szerződés. A kereskedő csak hebegett magában. Felesége sürgette: Fizesd meg, ha velem akarsz élni! Mire Mendl: Már 3000... infláció van... A feleség sürgette férjét: Fizesd ki az embert, és menjünk békével. A kereskedő nyögve-nyelve leszámolta a pénzt. Mendl pedig elmondta, ki tanácsolta, hogy az első adandó üzletet kösse meg. Erre a feleség fogta férjét, és mentek a rabbihoz. – Örülünk – magyarázta az asszony –, hogy a maga embere férjem által kamatostul megszerezte a pénzt lánya hozományához.

Nézzé, asszonyom – magyarázta a rabbi –, amikor férje 100 pengőért lemondott túlvilági üdvösségéről, lelke egy garast sem jelentett számára. De most, hogy visszavette 3000-ért, és vele jót is tett egy zsidóval, még többet is ér 3000 pengőnél. Tudják? Ha valaki bár sokat fizet azért, ami megfizethetetlen, akkor tulajdonképpen olcsón vette! Maguk nagyon jól jártak! Hol találunk zsidót, aki 3000 pengőért lelket ad férjének?

A kereskedő és felesége elbűcsűzött a rabbitól. Miután elmentek, Mendl leszámolt 1000 pengőt: Rebelében! Fordítsa a pénzt egy szegény lány kiházásáért! És ha már itt vagyok: adjon tanácsot, mibe fektessem a másik 1000 pengőt, hogy kijussak a cöreszből...

Szerdóc J. Ervin főrabbi

Könyvek azoknak, akik nem tökéletesek

„Én teremtettem a rossz ösztönt [jécer hárá], és én teremtettem a Tórá, amit megóv tőle.” (Kidusin 30b)

A Talmud bölcsői arra tanítanak minket, hogy a Tóra tanulása megment minket attól, hogy rosszat cselekedjünk, a rossz ösztönrre hallgassunk. A tórai irodalom azonban igen széles választékot tár elénk. Van a tórai könyveknek egy olyan csoportja, amely kifejezetten ezzel a céllal íródott. Ez pedig a muszár irodalma.

De mi is az a muszár? Szó szerinti jelentése: feddés.

Ez elsőre furcsán hangzik: vajon minden nap azt kellene meghallgatnunk, hogy leszidnak minket?

A Teremtő úgy alkotta meg az embert, hogy amíg kisgyerek, addig képes legyen arra, hogy meghallgassa és megfogadja szülei intését. Később azonban felnő, önálló lesz, és ezzel egyre inkább elveszíti ezt a nyitottságát.

„Nagyobb a Tóra a papságnál és a királyságnál. Mert a királyság 30 tulajdonsággal szereshető meg, a papság 24 tulajdonsággal, de a Tóra 48 tulajdonsággal.” (Pirké Avot 6:6)

A Tóra megszerzését segítő 48 tulajdonság egyike: a feddés szeretete [ohév et hátocháchet].

Igaz, hogy az embernek természeténél fogva rosszullesik, ha rosszat kell hallania magáról. Ha viszont képes arra, hogy ezen felülemelkedjen, az nagy lehetőséget jelent számára, hogy a fejlődés útjára léphessen.

Számomra a muszár tanulása és szeretete azt jelenti, hogy elfogadom: nem vagyok tökéletes, és javíthatok magamon.

A muszár könyv tanulmányozása abban segít, hogy ad egy egyszerű témát, egy gondolatébresztőt, ami a megtérésre, a javulásra inspirál. Ezáltal minden nap egy kicsit jobb emberré tudok válni, egy adott, konkrét területen javítani. Ezzel könnyebbé és szebbé tehetem a magam és mások életét – azokét, akik velem érintkeznek.

A sokrétű, széles és gazdag tórai irodalom belül a muszár könyvei külön kis csoportot alkotnak. Ez a csoport valamennyire hasonlítható a modern self-help, azaz önszerző irodalomhoz, mely Amerikából indult el, és igen nagy népszerűségnek örvend.

Elgondolkodtató, hogy vajon miért nevezik így: önszerző? Hiszen nem én segíték magamon, hanem a szerzője segít nekem azzal, hogy megosztja velem a tapasztalatait. Talán azért, mert az első lépést nekem kell megtennem: levenni a könyvet a polcra, és elhatározni, hogy beleolvassak.

Ugyanez a helyzet a muszárral is. Nagy értékeket rejtő, jobbára egyszerű és könnyen emészthető gondolatok, melyek akkor fognak feltárulni az ember előtt, ha ezt a legnehezebb, első lépést képes megtenni: a kezébe venni a könyvet és kinyitni.

Szántó-Várnagy Binjamin rabbi

Köszönet a váci zsinagóga építőinek és megmentőinek

Vácon, az Eötvös József utcában régi fényében pompázik a 165 éves, hányatott sorsú zsinagóga épülete. 2024. október 20-án lesz 160 éve annak, hogy Neumann Adolf rabbi felavatta az ország egyetlen romantikus, latin stílusban tervezett és épített zsinagógáját, melyet Alois Cacciari olasz építőmester tervezett és épített meg a helybéli zsidóság közadakozásából és Oberlander Izidor téglagyáros adományából 1861–1864 között.

Az épület a holokausztig otthont adott a status quo ante hitközség hitéletének és szolgálta mindennapjait. Vác és környéke zsidóságát 1944. június 20-án gettóba zárták, majd július 27–28-án a monori téglagyárba vittek, ahonnan egyenesen az auschwitzi megsemmisítő helyekre szállították.

A holokauszt idején a zsinagóga a gettó központját képezte, ahol a csendőrök és a nyilasok kényük, kedvük szerint kínozhatták és ölhetek meg ártatlan embereket.

A vészkorszak után, 1962-ben a budapesti MIOK képviselői az épületet eladták a váci tanácsnak azzal, hogy a településen megszűnt a zsidó hitélet. Új tulajdonosa építőanyagok tárolására használta; amit csak lehetett, mindent kibontottak és eltulajdonítottak belőle. Két évtized alatt teljesen elromosodott, a tető több helyen beszakadt, a falak néhol bedőltek. Hajléktalanok vették birtokukba, kétszer felgyújtották.

Az önkormányzat bevont szakértők véleménye alapján a lebontását kezdeményezte, amit én megakadályoztam, és 1998-ban a romos épületet annak telkével együtt magánvagyonomból megvásároltam és az újjáalakított hitközség tulajdonába adtam.

A megmentett épület romjain tervezgettük a jövőt, ami nagyon keserves volt, több mint két évig különböző kutatások, feltárások, engedélyek sorát kellett beszerezni. A részleges felújítások 2003 és 2008 között folytak; 2008. június 1-jén prof. dr. Schweitzer József főrabbi úr újra felavatta a zsinagógát, de még sok minden hiányzott. Ettől az időtől számítjuk a hitélet újraindítását Vácon, amit még 12 pályázat követett. Magyarországi kormányának hathatós segítségével, valamint az önkormányzat, saját erő és a Mazsihisz támogatása. A legnagyobb léptékű pályázat 2021. április 14-én az épület teljes tetőszerkezetének kicserélésével valósult meg, dr. Rétvári Bence államtitkár, országgyűlési képviselő és a Magyar Turisztikai Zrt. közreműködésével.

Hitközségünk 2024 októberében a 165 éves zsinagóga tiszteletére Váci Zsinagógai Napok rendezvénysorozatát szervez, aminek keretében konferenciát, hitéleti, kulturális, gasztronómiai blokkokat valósítunk meg.

Álljanak itt azoknak a nevei, akik a legtöbbet tették a zsinagóga épületének felújításáért:

Dr. Feldmájer Péter, a Mazsihisz egykori elnöke, hitközségünk újjászervezésének fő támogatója, a zsinagóga megszerzésének jogi támogatója. Dr. Rétvári Bence államtitkár, országgyűlési képviselő; dr. Bóth János volt országgyűlési képviselő, polgármester; Fördös Attila volt polgármester. A Mazsihisz részéről dr. Kunos Péter ügyvezető

igazgató, Paszternák Tamás pénzügyi vezető és Grünfeld Veronika, akinek elévülhetetlen érdemei vannak a pályázatokkal kapcsolatos segítség terén. Dr. Kunos Péter megkülönböztetett módon figyelemmel kísérte az építkezés menetét, mindig gondoskodott a pályázati önrő biz-

tosításáról, Paszternák Tamás munkatársain keresztül és személyesen is mindig biztosított konzultációs lehetőséget, amit tisztelettel megköszönök. Segítőinket szívesen hívjuk és várjuk októberi rendezvényünkre.

Turai János,
a Váci Zsidó Hitközség elnöke

Hitközségi Hírek

Bár micva az Ohél Ávrám (Hunyadi téri) zsinagógában

Miután nem tudtam személyesen ott lenni, így a körzet elnökével, Chikán-Sonne Zoltánnal beszélgettem. Annál is inkább, mert egy minden zsinagógában jelesnek számító eseményről van szó, s a példaértékűen összetartó nagy család jelentős részét ismerem is. Zsinagógalátogatók, s 2008 óta vállalkozásuk, a két Sommer Cukrászda kézműves, zsidó hagyományok szerint készült termékeit rengetegen kóstolták is már.

Fájt a szívem, hogy a Generációk Klubjának korábbi aktív, prominens tagja, Sárika (Sommer Arminné) ezt már nem láthatta... De ott volt az apai nagypapa, Sommer László, az apai nagymama, Sommer Lászlóné Vaszary Mária, valamint az anyai nagymama, Baranyó Ágnes.

– **Mikor volt legutóbb ilyen esemény a Hunyadi téren?**

– Az elmúlt polgári évben volt utoljára bár micva az Ohél Ávrám zsinagógában, szerencsére az akkor avatott fiatallembert azóta is rendszeresen látjuk, és felhívjuk a Tórához sábbátkor.

– **Ki készítette fel Áront?**

– Természetesen rabbink, Fináli Gábor.

– **Hogyan zajlott a szertartás, a szakralitásnak az a jelentős szakasza, ami a már teljes jogú kilettag életének meghatározó része lesz?**

– Teruma hetiszakasza kapcsán máftürként hívtuk a Tórához Áron ben Ádámot (Sommer Áront). Azt megelőzően a nagypapa, az apuka és annak testvére is felhívást kaptak – a Sommer család nagy öröme.

A rabbi beszélt a hetiszakaszról, a pusztai Szentély tárgyairól, kiemelve azok egyszerűségét, de a rituálékhoz méltó gazdag aranyborításukat. Ez jelképezi életünk és mondandónk tömörségét, lényegre törő stílusát, de becsomagolva úgy, hogy mindig szépnek, kedvesnek hasson. Majd Áron szép ki-ejtéssel elmondta a tórai áldásokat, utána a rabbi nyakában ülve, a szülőikkel közösen táncolták körbe a bimát. Repkedtek a cukrok, és mindenki teljes szívből énekelte a Mázél tovu, szimchát tovu dalt.

A hangos ünneplés után Áron édesapja mellett állva olvasta fel a máftürszakasz áldásait és a próféta tanítást. Az imát követően a család által finanszírozott különleges kiduson Áron köszönetet mondott a rabbinak, valamint családjának, hogy ezt a szép ünnepet megélhették. A nagypapa beszédében többek között kifejezte örömét, mert a család minden fiú tagja felvette és gyakorolja a zsidó vallást. Fináli Gábor rabbi is köszöntötte Sommer Áront, majd a közösség nevében átadtam a körzet ajándékát, egy díszes könyvet, *A magyarországi zsidóság képes történetét*.

– **Milyen volt az érdeklődés az esemény iránt?**

– A kilén s az érdeklődőkön kívül természetesen jelen volt a teljes Sommer család, nemcsak a Magyarországon élők, hanem az izraeli rokonok is.

– **Kívánom a legjobbakat a zsinagóga legújabb tagjának.**

–juli-

Mózes születésének és halálának napja

Százhusz évesen Mózeszt még nem hagyta el ereje, ám Isten hívatta Nebó hegyére, hogy ott érjen véget élete.

Előtte megáldotta a törzseket szép sorban, senkin nem esett csorba, s aztán átadta a stafétabotot Józsuának, hiszen Isten őt szemelte ki utódjának.

Elindult a hegyre, s mikor a Szentföld még egyszer elé tárult, megbékélve Isten elé járult, azóta sem támadt ilyen próféta a világegyetemben, ki a népéért kiállt minden emberrel szemben

sőt, ha kellett, még Istennel is szemben.

Lefkovic Péter

Christian Heubner: *Kutyákat látok, akik feszítik a pórázt*

Mostanában nem először találkozom azzal az óvatosan megfogalmazott kérdéssel, hogy lehet-e még egyáltalán a holokausztról újat írni. De a téma sajnos kimeríthetetlen, sőt, rendre föltűnnek újabb nézőpontok – és anélkül, hogy bármit is relativizálnának, néha egészen furcsák. Például amikor a korabeli dokumentumok alapján a táborok, a deportálások logisztikáját vizsgálták.

Egy karcos kis kötet kapcsán vetődött fel újra a kérdés. Szerzője Christian Heubner, és sok ponton kapcsolódik a magyarokhoz, Magyarországhoz. És válasz is van: igen, lehet még újat mondani.

Három történetet beszél el benne Heubner, aki a közelmúltban a könyv bemutatására Budapestre látogatott. És ott szinte minden részlet magyarzást kapott, még az is, ami a könyvből kimaradt. Christian Heubner író, történész, a Nemzetközi Auschwitz Bizottság alelnöke. Évvezetés az ismeretsége Fahidi Évával, a közelmúltban elhunyt túlélővel, akit nagyon sokan ismertek arról is, hogy már jóval kilencvenedik éve fölött önéletrajzzal egybekötött balettestet adott elő a színpadon. De Éváról azt is sokan tudták, hogy az egykori lágerőr Gröning perében vádló és tanú volt.

Heubner ismeretsége tehát régi keletű Évával, és még számos túlélővel. A beszélgetések révén megismert történetek inspirálták az író-történész „irodalmi emlékezetprojektjét”, melynek első kötete jelent most meg magyarul. Fahidi Éva igen idős kora és testi gyengesége ellenére kezdte el a fordítást – de a feladatot végigvinni már nem tudta. Ekkor került a képbe Iványi Zsuzsanna, aki a magyarítást és a szerkesztést befejezte, s a szerzővel együtt immár Éva emlékének ajánlották a könyvet.

Heubner a bemutató alkalmával elmondta, hogy a legmeggrávozott pillanatokat akkor élte át, amikor egy régi fénykép vagy tárgy felszaktította a nagyon idős, gyakran beteg emberek sok évtizedes hallgatását. Voltaképpen ők buzdították, hogy a hallottakat írja le. Ugyanakkor részint a személyek védelmében, részint saját lelkiismeretére hallgatva, a nagyon hasonló és mégis különböző történeteket irodalmi művé összegyűrva adta közre.

A három elbeszélésből az elsőben a Magyarországra visszatérő egyetlen túlélő, Magda nem csupán azzal szembesül, hogy régi házukat elfoglalták, de őt magát is csalónak, nem létezőnek tekintik. (Az epizód éppen

Fahidi Évát, de más visszaemlékezésekben is elhangzott.) Innen csak elmenni kell – egészen az Újvilágig. A második történet Kaposváron vagonba zárt, öreg házaspárja türelmesen viseli sorsát, elhízi a tábori örök megnyugtató szavait a várakozásról, a bőröndök és úti csomagok kezeléséről, az elhelyezéséről és elszállásolásáról... Mindketten bizakodnak, mert fafeldolgozó munkásra

mindig szükség lesz. És akkor, a fűrdetés után majd a kisunoka, Gilike is ott lesz velük.

A harmadik történet fiktív párhuzamos napló, egy varsói lengyel kis-, majd nagylány, még később grafikus-festő, Felka és az osnabrücker német Felix – ő is festő – évente egyszeri jegyzetei. Ezek tükrében velük együtt átéljük a huszadik század kezdetét, a derű és a szívárványos jövő napjait, majd a mind sötétebbé váló ég alatt az első világháborút, az első békeévek reményeit, és aztán a menekülést országról országra, a bujkálást – de hiszen tudjuk a folytatást.

Mindhárom történet félbeszakad. Az olvasók a már ismert történelmi tények alapján be tudják fejteni valamennyit.

Heubner könyvét a Wesley Kiadó tette az asztalra, a jó fordításon túlmenően egyszerű, de vonzó külsővel. Szívesen ajánlanám a túlélők unokáinak, dédunokáinak, ideidézve a szerző egyik interjúalanyának figyelemztetését: Ne legyetek közömbösek!

Bedő J. István

Több mint 1,6 millió látogató kereste fel az auschwitzi múzeumot 2023-ban

Tavaly 1 millió 670 ezren keresték fel az auschwitzi náci német haláltábor helyén létesített lengyelországi emlékmúzeumot, ami a látogatottság lassú növekedését jelzi a koronavírus-járványt követően – közölte az intézmény.

A 2023-as látogatószám 41 százalékkal volt több az előző évinél. A járvány kitörése előtt, 2019-ben, még 2,32 millióan voltak kíváncsiak az emlékmúzeumra.

Tavaly a legtöbb látogató lengyel volt, de sokan érkeztek az Egyesült Királyságból, Csehországból, Németországból és Spanyolországból is.

Tizenkét százalékkal, csaknem 21,5 ezerrel nőtt azok száma, akik tanulmányút keretében jártak ott. Az egyéb kulturális programokat is tartalmazó tanulmányutak résztvevőinek több mint a fele külföldi volt.

Az emlékmúzeumban tavaly júniusban átadtak egy új látogatóközpontot, előtte erre a célra felújítottak két épületet, az egykori láger vágóhidját és tejüzemét, amelyek azonban kívül esnek a területen, ezért aluljárókkal kapcsolták őket hozzá.

A látogatóközpont mellett építenek egy háromemeletes hotel is, amelyben majd konferenciák és tanulmányutak résztvevői, oktatók szállhatnak meg – áll a közleményben.

Az auschwitzi múzeumot 1947-ben alapították a volt foglyok kezdeményezésére.

A náci Németország eredetileg lengyel rabok számára létesítette 1940-ben az Auschwitz I. koncentrációs táborát az általa megszállt lengyel területen. A birkenauai lágert két évvel később építették meg a közelében. Az auschwitzi emlékmúzeum szerint a táborokkomplexumban fogva tartottak száma az 1,3 milliót is elérte, akkor közülük 1,1 millió volt lengyelországi vagy más országból odahurcolt zsidó, de volt sok roma szintén több országból, nem zsidóként számoltartott lengyel, valamint szovjet hadifogoly. A haláltáborban legkevesebb 1,1 millióan lették halálukat. Az áldozatok között volt mintegy 960 ezer zsidó, 70-75 ezer nem zsidóként számoltartott lengyel, 21 ezer roma, 15 ezer szovjet hadifogoly és 10-15 ezer egyéb nemzetiségű ember.

Auschwitzba 1944. május 15-től július 8-ig – kevesebb mint két hónap alatt – csaknem 440 ezer magyarországi zsidót deportáltak, ez lett megsemmisítésük fő színhelye. Legtöbbjüket – az auschwitzi múzeum adatai szerint 325-330 ezer embert – érkezésük után azonnal gázkamrában pusztították el, mintegy 25 ezer embert pedig a későbbi szelekciók során gyilkoltak meg. (MTI)

APRÓ- HIRDETÉS

Nercet, rókát, mindenfajta szőrmebundát, teljes ruhanemű-hagyatékot, kiegészítőket, ékszerket, könyveket és dísz tárgyakat, régiségeket vásárolok. 06-20-229-0986.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

– Helyreigazítás. Legutóbbi számunkban a Nagy Fuvaros utcai bár micváról szóló cikkéből kimaradtak az anyai nagyszülők: Szórádi András és neje. Elnézést.

Szociális alapítvány keres megbízható munkatársakat havonta összesen pár órát igénylő feladatokhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órákban.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII. Garay u. 45., www.jungoras.hu, 06-70-505-5620.

Idős ember gondozását vállalom. 06-20-501-2305.

Harkányban felújított, kétszintes nyaraló sürgősen eladó, életjáradékra is lehetséges. 06-20-366-3301.

Takarítást, idősgondozást vállalom. Középkorú, megbízható hölgy. Hívjon bizalommal. +36-20-613-8454.

Motorzajjal nyomták el az auschwitzi táborból jövő sikolyok hangját

Az Érdekvédelmi terület azokról az emberekről szól, akik ignorálják a szörnyűségeket maguk körül.

A Martin Amis angol író 2014-es regényén alapuló filmben Auschwitz parancsnoka, Rudolf Höss (Christian Friedel) és felesége, Hedwig (Sandra Hüller) egy haláltábor melletti házban és kertben igyekeznek áloméletet teremteni a családjuknak, olvasható a film hazai forgalmazója, az ADS Service sajtóközleményében, amelyet abból az alkalomból osztottak meg, hogy Jonathan Glazer *Érdekvédelmi terület* című filmje február 15-től a magyar mozikba került.

Jonathan Glazer filmje a Cannes-i Filmfesztiválon mutatkozott be, ahol egyből elnyerte a fesztivál Nagydíját. A 96. Oscar-gálán öt kategóriában jelölték: legjobb film, legjobb rendező, legjobb nemzetközi film, legjobb adaptált forgatókönyv és legjobb hang kategóriákban versenyez, írja a *Kibic*.

Martin Amis, az alapregény szerzője 2023. május 19-én halt meg, ugyanazon a napon, amikor a film világpremierjét tartották a Cannes-ban. Az *Érdekvédelmi terület* egyébként csak lazán alapul Amis provokatív könyvén, mely egy fiktív szerelmi történetet mesél el három nézőpontból, sokszor humoros nyelvet használva, hogy elidegenítse az olvasót.

Glazer első nem angol nyelvű filmjét az Auschwitz Múzeum mellett forgatták 2021 nyarán. Sandra Hüller eredetileg el sem akarta vállalni a szerepet, mert túl sok semmitmondó holokausztdrámát látott, emellett „nem érdekli a kegyetlenség és az erőszak”. Christian Friedelt sem volt egyszerű rávenni, egy náci tömeggyilkos szerepe neki sem volt az álma, emellett a partnerét játszó színészről kiléte sem volt mindegy számára.

Glazer mindenképp őket akarta a szerepre, s miután részletesen megbeszéltek, miről nem fog szólni a film, már nyitottak voltak. „Amikor találkoztam Jonathannal, rájöttem, hogy valójában nem is Hössékről szól a film” – mondta Hüller.

„Sokkal inkább az emberekről, akik ignorálják a szörnyűségeket maguk körül. Ez egy olyan film, amin elbizonytalanodunk. És el is kell bizonytalanodnunk. Meg kell kérdezni magunktól: ezek mi vagyunk? Mi is ezt tesszük? Mi is ezt tesszük minden egyes nap? Ez tette számomra érdekessé.”

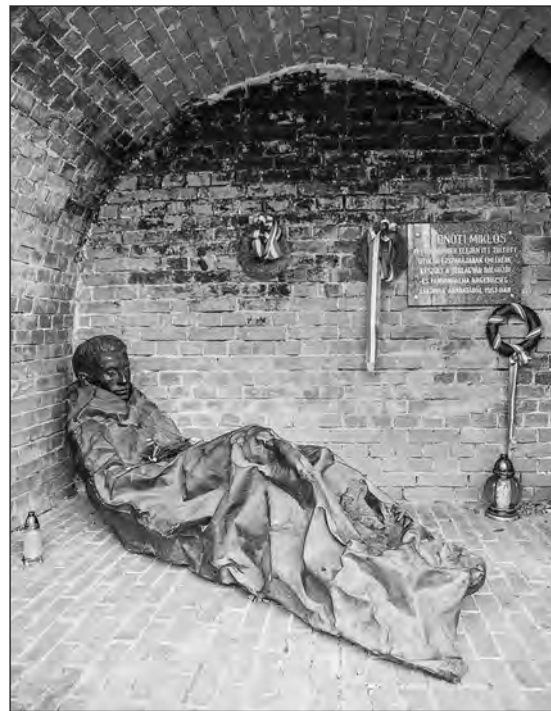
A forgatás alatt Friedelt rémálmok gyötörték, pánikrohamai is voltak. „Nagyon közel voltunk a táborhoz, felelősséget éreztünk az áldozatok iránt. A tudatalattim beindult.”

Jonathan Glazer rendező több kamerát helyezett el a házban és a kertben, ami lehetőséget adott arra, hogy a színészek minél természetesebben, a stáb jelenléte nélkül játszanak. Emiatt több mint 800 órányi nyersanyag volt, mielőtt vágni kezdték a filmet.

Az éjjel játszódó, hőkamerával felvett jeleneteket valós események inspirálták. A tábor környékén élő lengyelek a gyerekeket küldték ki élelmet kikeríteni a foglyoknak, mert ők kevésbé voltak gyanúsak a katonáknak. A rendező egy 90 éves lengyel nővel is beszélt erről, aki az éjszaka közepén segített a zsidóknak. A filmbeli jeleneteket mindenképp éjjel, világítás nélkül akarták felvenni, hogy minél autentikusabb legyen, ehhez pedig a hőkamerát találták a legmegfelelőbbnek – hogy a néző valamit azért lásson.

Mica Levi hosszú zenét komponált a filmhez, a rendező viszont úgy döntött, hogy a film nagy részében nem használ zenét, helyette a zajokra koncentrálnak, hogy minél érzékletesebben ábrázolják a vásznon kívüli, a táborban zajló borzalmakat. A kültéri jelenetek során többször hallható egy motor is, amit a való életből emeltek át: Rudolf Höss auschwitzi parancsnok felbérelt egy embert, hogy járassa a motort a táborból jövő sikolyok hangjának elnyomására.

Meggyalázták és ellopták Radnóti Miklós szobrát Pannonhalmán

Régen nem történt Pannonhalmán ennél mocskosabb rongálás – írta a város polgármestere, Vas Gábor a Facebook-oldalán. A település vezetője fotókat is posztolt arról, hogy felfeszítették annak a helyiségnek a rácsát, ahol Meszlényi János Radnóti ábrázoló szobrát a tervezett felújítás idejére tárolták, s az alkotást ellopták, csak a fejrészt hagyták ott.

Fotó: Vas Gábor/Facebook

NAPTÁR

Március 15., péntek	Ádár II. 5.	Gyertyagyújtás: 5.31
Március 16., szombat	Ádár II. 6.	Szombat kimenetele: 6.36
Március 17., vasárnap	Ádár II. 7.	Zájin ádár
Március 21., csütörtök	Ádár II. 11.	Eszter böjtje
Március 22., péntek	Ádár II. 12.	Gyertyagyújtás: 5.14
Március 23., szombat	Ádár II. 13.	Szombat kimenetele: 6.47
Március 24., vasárnap	Ádár II. 14.	Pürim
Március 29., péntek	Ádár II. 19.	Gyertyagyújtás: 5.51
Március 30., szombat	Ádár II. 20.	Szombat kimenetele: 6.57

ÚJ ÉLET

Kiadó: Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
(székhelye: 1075 Budapest, Síp utca 12.)
Kiadásért felelős személy: dr. Kunos Péter
Szerkesztésért felelős személy:

Kardos Péter
1075 Budapest, Síp u. 12.
Tel./fax: +36-1-413-5537,
+36-1-322-2829

E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa

Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 9600 Ft
Külföldre 13.600 Ft/év
USA és Izrael: 15.000 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUB
IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekkek: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:
PrimeRate Kft.

ISSN 0133-1353

Ismét Magyarországon játszhat az izraeli labdarúgó-válogatott

Ha nem rendezhetik meg a mérkőzést Izraelben, akkor Újpesten lenne az izraeli válogatott pótselejtezője márciusban.

Izlandot fogadja az izraeli válogatott a 2024-es labdarúgó-Európa-bajnokság pótselejtezőjén március 21-én. Az európai szövetség, az UEFA azonban csak abban az esetben engedélyezi a mérkőzés izraeli lebonyolítását, ha teljes körű tűzszünet lesz Gázában, ami a háború befejezéséhez vezet, írja a *Kibic*.

A Ynet híradása szerint ezért az Izraeli Labdarúgó-szövetség bejelentette, hogy amennyiben nem sikerül a pótselejtező izraeli megrendezése, abban az esetben az újpesti Szusza Ferenc Stadionban fogják lejátszani az Izland elleni mérkőzést.

Az izraeliek még reménykednek abban, hogy a fontos mérkőzésen odahaza, telt ház előtt játszhat a válogatott, de realistikus is egyben, ezért

Az izraeli válogatott a felcsúti Pancho Arénában

Fotó: MTI / Vasvári Tamás

fordultak ismét Magyarországhoz a rendezés miatt.

„Magyarország sokat segített nekünk a felnőt és a női válogatott

mérkőzéseinek megrendezésében a háború ideje alatt, és ezáltal is kötelességemnek érzem, hogy köszönetet nyilvánítsak ezért” – mondta Mose Zoárec, az Izraeli Labdarúgó-szövetség elnöke.

Az izraeli válogatott tavaly novemberben két mérkőzésen is a felcsúti Pancho Arénában lépett pályára az Európa-bajnokság selejtezősorozatának keretében: Svájc (1:1-es döntetlen) és Románia (2:1-es vereség) ellen. Az Eb-re való kijutást azonban nem sikerült kiharcolnia ezeken a meccseken. A lelátókon a hazai zsidó közösség is nagy számban képviseltette magát, és az izraeli válogatott buzdításán túl a Gázában fogva tartott túsok szabadon bocsátását is követelte.

Amennyiben Izrael legyőzi Izlandot, akkor a Bosznia-Hercegovina és Ukrajna közötti találkozó győztesével játszhat a résztvételért a 2024-es labdarúgó-Európa-bajnokságon.

Gyógyszer- és MR-támogatás igénylése

Az alábbiakhoz igényelhetnek támogatást szociálisan rászoruló betegek:

1. Az újonnan szükségessé vált, az átlagosnál sokkal drágább gyógyszer beszerzése, egyhavi adagot figyelembe véve. Ez a támogatás alkalmankénti, tehát nem folyamatosan értendő. Az egyszeri gyógyszerbeszerzésre adható támogatás felső határa 60.000 Ft.

2. Magánorvosi MR-vizsgálat elvégzése, ha állami intézmény csak túl késői időpontra tudja azt vállalni. Az egyszeri magánorvosi MR-vizsgálatra adható támogatás felső határa 80.000 Ft.

Támogatásunk nem tartozik a hitközséghez, hanem egy magyar holokausztúlélő magánjellegű kezdeményezése.

Részletesebb, az igénylés módjára is kiterjedő tájékoztatás a következő telefonszámon kapható: 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban.

Továbbra is várjuk a szociálisan rászorulókat jelentkezéseit.

Púrimi háború és béke a Béke Szállóban

Ha valaki azt gondolja, hogy nem teljesen igaz, amit írok, annak igaza van. Vigyázat, csalok. Csalok, hogy a megszüpített múlt még emlékezetesebb maradjon. Van benne fikció is, írói túlzás is. De a cél az örömteli visszaemlékezés. Az alábbi történet teljesen igaz.

Menjünk vissza az időben: az 1970-es évek Budapestje.

Valakinek valamijét nagyon ünnepeltük. Jókedvűen és iszogatva a Béke Szálló híres mulatójában, a bárban. Hosszas bulizás után elindultunk hozzafelé, meglehetősen kapatosan. Egy nagyobb lépcsősoron kellett felmenni a bárba a ruhatárba. Mi, fiúk, egymást támogatva mentünk elől, a lányok viháncolva pár méterrel utánunk. Egyszer csak utánunk szaladtak, és felháborodva közölték, hogy a mögöttük jövő három pasas – mint később kiderült, osztrák diplomaták, akik az Osztrák–Magyar Baráti Szerződést jöttek ratifikálni – szemtelen ajánlatot tettek nekik.

Mire én: Hagyjátok a fenébe az egészet! Menjünk innen! Örülök, ha kijutunk innen, elfárasztott a Metaxa konyak.

Nem is értem, hogy a nők miért sértődnek meg, ha ajánlatot tesznek nekik. Az ilyen ajánlatok csak az ő értékeiket tükrözik.

Ekkor egyikük K. Gyurihoz lépett, aki évekig Németországban tanult és dolgozott. Tanulta a nyelvet az iskolában és a legmerészebb német káromkodásokat az üzemekben. Odament a három pimaszkodó osztrákhhoz, és igazi német üzemi stílusban, teljes káromkodási repertoárját előadva, megfenyegette őket.

Mi, fiúk, semmit nem vettünk észre ebből, de az asszonyok hisztijéből annyit fogtunk fel, itt van az ellenség. Megsértették határainkat, vissza kell verni őket. Az elfogyasztott konyakok növelték harci kedvünket. Csatasorba szerveződve, kicsit imbolyogva felsorakoztunk Gyuri mögött, fedezéket keresve. Közben a két ellenséges csapat felért a ruhatár előterébe, és harcra készen szemlélte egymást. K. Gyuri a váratlan támadás mellett döntött, meglepve a labancokat. Kurucos rohammal ugrott a legmagasabb osztrák nyakába. Mindketten földre kerültek, de a 130 kilós Gyuri alatt az osztráknak semmi esélye nem volt, néhány pofon után lekopogta a küzdelmet. Mindketten felálltak. A harc közben az előtérben álló 150 éves csodálatos padlódísz és fekete márvány hamutartó Gyuri rohamra elsodorta, ami csattogásokkal gurult le a lépcsőn.

Ekkor a futballkarrierjének csúcán lévő Pisti az éppen felálló és felém induló osztrákba rúgott hátulról egy hatalmasat. Figyelmeztettem Pistit, hátulról szabálytalan, ezért szabadrúgás jár – amit neki ítéltem. Mint taposóakna robbanása, úgy csattantak rúgásai az ellenfélén, erősen és pontosan rúgott. Igazi futballtehetség. Ha a labdát is ilyen erővel tudná rúgni, még válogatott is lehetne belőle. Közben Dr. Imi teljes alkoholemberben, ha őszinte akarok lenni, részegen próbált átimbolyogni az orbiból verekedőkön. Az engem verő osztrák csak azt érezte, hogy valaki hátulról belerúgott. Odafordult, és a mit sem sejtő, mosolyogva tántorgó Imit találta meg. Ha más

nincs, ő is jó lesz! – gondolta, és hatalmas fülest vitt be a dokinak. Imi tovább mosolygott, célja a kijárat elérése volt, és csak annyit motyogott: biztos megint a tesóm miatt kaptam, mindig én viszem el a balhét.

Lassan fölénybe került a volt Wehrmacht-katonák különítménye. Zakójukat letéve, a ruhatárban felsorakoztak a végső csapásra. Mi is hergeltük magunkat csatakiáltásokkal: Nácik, takarodjatok! Mire az egyik labanc megszólalt tört magyarsággal: Mi már nem vagyunk nácik, mi csak voltunk nácik! Tisztázni akarta a helyzetet, de ez csak olaj volt a tűzre. Felbátorodtunk, mivel felsorakozott a tartalék a hátsószobában. A női gárda készen állt az ellencsapásra. A légierő magas sarkú cipőkkel támaszkodott felülről. A legújabb típusú drága ridikülökkel felszerelt nehéz tüzérség elsőpró volt. Dr. Sanyi: Mi van, mi van, mi van? Inzultáljuk a magyar nőket? – kiáltással vezette megzített gyalogságunkat újra harcra. Pisti felesleges meztőláb két túsarkú cipővel, az én nejem és Dr. Imi felesége nagy ridikülökkel mint nehéztüzérség csapta szét az ellent.

Klári megvetően nézte ezt a cseppet, jogász volt, érezte a veszélyt, de azért taktikai tanácsokkal irányította a most már túlerőben lévő csapatunkat. A roham elsőpró erejű volt. A három ellenfél visszavonult a WC-be, és elbarikádozta magát. Ekkor gyorsan kivettük a kabátjainkat a ruhatárból, közben a nők hangos viháncolással ünnepelték a győzelmet.

Klári megszólalt: Csajok, hülyéket vagytok! Felhergelték ezt az öt piás palit! Hogy lehettek ilyen libák! Egy ilyen verekedésből óriási baj is lehet. Valaki elesik, beveri a fejét és meghal, aztán ülhetsz négy-öt évet.

A négy lány egységbe tömörülve sértődött meg. Persze! Mert ők voltak a hősök és ártatlanok, a fiúk tehetnek mindennről!

Erre bennünk is felébredt a józan ész: Hülyéket voltunk!

Kimentünk az autókhoz. A két józan vezetett volna, de nem tudtunk elindulni, mert a nagy hóesés miatt a hőkék rátolták a kocsikra, és nem lehetett kiállni. Ekkor jutott eszembe, hogy a Béke Szálló csodálatos cukrászdájában rendeltem három különleges, csokival borított, kókusszal megszórt, frissen sült, illatos kuglófot. Ezek három nagy dobozba voltak becsomagolva, és a ruhatárba adtam be őket, mielőtt a bárba bementünk. A kuglófot nem hagyom! Újra erősnek és bátornak éreztem magam. Visszamentem a ruhatárba, és kértem a kuglófokat. A három osztrák mozdulatlanul állt a sarokban. Gyanúsán néztek rám, én magabiztosan kihíztam magam, bár majd becsináltam. Miközben a kuglófot vártam, odajött hozzám a főpincér, aki szemtanúja volt a cirkusznak: Uram, elnézést kérek Önöktől, én 40 éve vagyok itt főpincér, de még ilyen nem láttam.

Mire én: Mégiscsak felháborító, hogy úriasszonyokba, tisztos feleségekbe egy ilyen elegáns helyen belekötnek. Azt hiszik, azért, mert osztrákok, nekik mindent lehet? Apropó, Főúr! Ha esetleg lenne önnél pár száz schilling, szívesen vennék.

Erre ő: Megbeszélhetjük. Önök igazi úriemberek! Már a borralalóbból is láttam. Máskor is szívesen látjuk az urakat és hölgyeket, van külön páholyunk hátsó kijáratnál. Csak hívjon fel előtte. Köszönjük, hogy megtisztelték jelenlétükkel.

Taxit hívtunk. Én az egyik kuglóf furcsa alakú kemény dobozát az osztrákok kocsijára alá tettem. Az volt a másnapi hírekben, hogy tűzszünetet száltak ki a Béke Szállóhoz. Mint kiderült, felesleges riasztás volt, említést érdemlő esemény nem történt.

Ahasvívus

„S nem is vágy lenni semmi más – Csupán jó honfű.”

Emlékezzünk meg együtt, a 175 éves 1848-49-es forradalom és szabadságharc hős zsidó honvédeiről is!

MEGHÍVÓ

Helyszín: Budapest, 1075 Dohány utcai zsinagóga előtti Herzl Tivadar tér

Időpont: 5784. II. Ádár hó 4. – 2024. március hó 14. csütörtök 16:00 óra

A rendezvény fővédnökei: Prof. Dr. Grósz Andor dandártábornok, a MAZSIHISZ elnöke

Dr. Tóth László ezredes, a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum parancsnoka

Narrátor: Szalóczy Pál Kazinczy-díjas előadóművész, rádió egykori vezető bemondója

PROGRAM: Himnusz, szavalatok, ünnepi köszöntők – történelmi áttekintés, névsorolvasás a hősök lezámazottjaival, galambörpítés (48 db) jeltánc, HM katonai tiszteletadás, díszlovócska (puska - ágyú), koszorúzás, gyászimák a hősi halottakért, Sófár fújás, ökumenikus imák a Békéért, 175 trikoloros léggömb, Béke Himnusza, Szózat, Emlékezés köveinek elhelyezése.

INGYENES kóser vattacukor és az első 500 résztvevő egyedi készítésű emléktárgyat kap!

A rendezvény szervezője: a MAZSISZEM

MAGYAR – ZSIDÓ SZABADSÁGHARCOSOKÉRT EMLÉKBIZOTTSÁG
20. ÉVE A MAGYAR – ZSIDÓ KULTÚRA SZOLGÁLATÁBAN

Tisztelettel kérjük az emlékezők közül a férfiakat a fejedő viselésére!

Legyen ez a mai nap az összefogás – megbékélés – egyenlőség – testvériség napja!

Jelentkezni koszorúzási (emlékkő) listára március 13-ig van lehetőség!

Kapcsolat: www.mazsiszem.hu Email: elnok@mazsiszem.hu

Támogatói számlaszám: 11600006-00000000-72646021

Az USA boldog csapata.
30 év óta először sikerült legyőzniük Kínát a matematikai világversenyen

